

Engeland.

LONDEN, 19 february.

Aangaande de grensbepaling van Griekenland, verzekert een der ministeriële bladen, dat de eerste bepaling, dienaangaande door de vereenigde mogendheden te Londen gemaakt, en volgens welke die nieuwe staat zich zoude uitstrekken tot eene lijn, loopende van de golf van Volo aan de oostzijde, tot aan de golf van Arta aan de westzijde, vervallen is. Volgens die bepaling zou de nieuwe staat niet alleen het eigenlijke oude Griekenland, maar tevens het zuidelijke gedeelte van Thessalie hebben bevat, doch ook aan Turkije schatplichtig gebleven zijn. Bij eene tweede of nieuwe bepaling, zegt *the Courier*, hebben de vereenigde mogendheden het beter en heilzamer voor Griekenland geoordeeld, hetzelve van alle ondergeschiktheid aan de Porte te ontslaan, en daarentegen deszelfs grondgebied eenigzins meer te beperken; zoodat nu vastgesteld is, dat het zuidelijke gedeelte van Thessalie niet tot hetzelve behooren zal, en dat de bergketen, loopende langs Thessalie van het oosten naar het westen tot aan de rivier Aspropotamos (Achelous), en vervolgens laatstgemelde rivier tot aan haren uitloop in de Ionische zee, de grensscheiding tusschen Griekenland en Turkije te land zal uitmaken, en alzoo de nieuwe grieksche staat alles zal bevatten wat met onze historische herinneringen in een naauw verband staat, te weten: den Peloponesus, Attica, Beotie, Phocis, Locris, Doris en Etolie, benevens Eubea (Negropont) en de kleinere eilanden. Met deze verzekering stemmen de woorden van den heer Pecl, in het huis der gemeenten laatstleden dingsdag over dit stuk gewisseld, volkomen in.

Nederlanden.

's HERTOGENBOSCH, 26 february.

Uit 's Hage wordt gemeld, dat de afdelingen der tweede kamer zich dezer dagen bezig gehouden hebben met de antwoorden van het gouvernement op hare aanmerkingen, nopens het wetboek van criminele regtsvordering; men zegt, dat de nieuwe en herhaalde aanmerkingen der afdelingen aan de regering zijn medegedeeld.

— Eerlang zal er, naar men verneemt, centrale sectie bij de tweede kamer der staten-generaal gehouden worden over het lijfstraffelijk wetboek. Naar het zich laat aanzien, zullen de be- raadslagingen over dat onderwerp daarna spoedig volgen. De sectien hebben eergisteren een' aanvang gemaakt met het onderzoek van het ontwerp van wet tegen de vrijheid der drukpers.

— Aan de tweede kamer der staten-generaal zijn uit de navolgende plaatsen verzoekschriften tot herstel der nationale grieven ingediend, als uit Melbroek, arrondissement Brussel, met 131; Itterbeek (Zuid-Brabant), met 171; Bossu, met 100, en St. Gilain, met 41 handteekeningen voorzien, welke laatste gemeente insgelijks de vrijheid van drukpers verzoekt.

— Volgens hij ons ingekomen berigt, is een verzoekschrift aan de tweede kamer der staten-generaal, tot herstel der grieven, nopens het onderwijs en de andere bezwaren, waaronder de natie gedrukt is, ingezonden; hetzelve is door ruim negen honderd aanzienlijke ingezetenen uit het kanton Zevenaar, provincie Gelderland, geteekend.

— Het verzoekschrift van de barreau van Luik aan de staten-generaal, voor de onafhankelijkheid van de orde der advokaten, is te Gent in omloop, waarop reeds de voornaamste advokaten geteekend hebben.

— Volgens den *Gentschen Mercurius*, die, zoo hij zegt, van geloofwaardige personen is verzekerd, zou het hof de jaren, welke het te Brussel gewoonlijk verblijft, te Gent en Antwerpen voortaan doorbrengen; alzoo zouden die twee steden beurtelings, in plaats van Brussel, de residentie des Konings wezen.

— Men verzekert ons, zegt het *Journal de Gand*, dat de staten-generaal hunne eerstvolgende zitting zullen houden in de groote zaal van onze universiteit.

— De behandeling der zaak in appel van het openbaar ministerie tegen den eerwaarden heer baron de Zinzerling c.s., is bepaald op morgen den 27 dezer.

— Zoo men verneemt heeft de procureur-generaal, de heer Stoop, te Brussel, a minima geappelleerd van het vonnis, waarbij de heer Roussel, in zake de heer Pouillet, tot 40 dagen gewangenzetting is veroordeeld geworden; de vraag doet zich op,

of de procureur-generaal zich in hooger beroep kan voorzien tegen een vonnis, geslagen op aanklagt eener partij, die zelve niet appelleert.

(*Journal de Louvain.*)

— Eene tentoonstelling van voorwerpen der schoone kunsten zal tusschen den 4 april en den 4 mei aanstaande te Luik plaats hebben.

— Indien het weder gunstig blijft, rekent men in de haven van Antwerpen de rijke vloot van 80 à 100 schepen, die te Vlissingen liggen, binnen kort te zien aankomen.

— De heer Capaccini is den 23 dezer uit Brussel naar 's Hage vertrokken.

— Uit Rome wordt onder dagteekening van den 4 dezer gemeld: «Eergisteren heeft m^r. Mauri, substituut van den kardinaal secretaris van staat, in gezelschap zijnde bij den hertog van Toslonia, eene beroerte gekregen; het publiek is reeds langen tijd van gevoelen geweest, dat deze plaats voor m^r. Capaccini, thans internuntius bij de Nederlanden, bestemd was; doch deze vervult op dit oogenblik eene te belangrijke en moeilijke zending, en kan aldaar uit hoofde zijner talenten niet gemist worden; wij hebben met algemeen leedwezen vernomen, dat de heer graaf de Celles, gezant der Nederlanden, de plaats, welke hij bij den Heiligen Stoel bekleed heeft, niet meer zal vervullen.»

— Men leest in den *Correspondent* de volgende katholieke statistiek:

«Men telt tegenwoordig te Londen meer katholieken dan te Rome. De bevolking van Rome wordt begroot op honderd dertig duizend zielen, waaronder vijf duizend Joden; te Londen bevinden zich, volgens de laatste, op bevel van den roomschen bisschop gedane opneming, meer dan honderd tachtig duizend katholieken, en merkt op, dat wanneer ik zeg honderd tachtig duizend katholieken, ik alleen spreek van geloovigen onzer gezindheid, onbegrepen diegenen, welke wekelijks in den schoot der roomsche Kerk terugkeeren. Gaat men van Londen naar de provincien, dan ziet men nog daarenboven, hoe groot de aangroeiingen van onzen heiligen godsdienst zijn. Ik spreek niet over Ierland (want dat is een katholiek land): ik wil alleen over Engeland en Schotland spreken. In deze twee landen telt men bij de twee millioen katholieken, en nog daarenboven, ziet eens welke ontwikkeling! in de stad Glasgou, ongeveer tachtig duizend katholieken, te Manchester, zestig duizend, te Liverpool, vijftig duizend, te Birmingham, zes duizend; daarenboven is een geheel graafschap (Lancashire) bijna geheel katholiek. Maar laten wij eens provincien uitkiezen, waarin voor vijftien jaren nog maar nauwelijks eene enkele katholieke kapel gebouwd was. Voor vijftien jaren bestonden in het graafschap van Leicester slechts twee katholieke huizen! thans zijn in hetzelve zes reguliere missien georganiseerd, en men ziet in eene van dezelve een klooster van dominikanen te Leicester zelve; pater Castrick heeft dit jaar alleen meer dan honderd personen in den schoot der Kerk opgenomen. Hij heeft nu eene congregatie, waarvan de leden meer dan zes honderd in getal zijn, en voor tien jaren telde men in geheel Leicester slechts vijftien katholieken! Men kan van bijna alle steden van Engeland hetzelfde zeggen. De jesuiten hebben onlangs twee nieuwe kapellen geopend, de eene te Worcester en de andere te Norwich. In onze nabuurschap, te Jamworth, is dezer dagen eene andere geopend. In het graafschap Lancashire bestaan meer dan zes en tachtig onderscheidene missien, en in Yorkshire negen en veertig.

«Waar zoude ik eindigen, indien ik alles wilde optellen. In geheel Engeland is slechts één kreet, namenlijk. «Wij hebben priesters noodig.» Ik hoop dat de almachtige God, een grooter getal werklieden tot onzen wijngaard zal uitzenden. De oogst is wel rijp; maar de werklieden zijn niet toereikende. Laten wij echter hopen!

«Ik moet niet vergeten u te zeggen, dat, terwijl het rijk van J. C. bloeit en grooter word, het protestantsche gebouw met den ondergang bedreigd wordt. Het volk is niet voor hetzelve en de aristocratie zelve voorzegt deszelfs val.

«Wat de katholieke kollegien betreft, voor dertig jaren bezat Engeland er nog geen enkel: thans zijn er zes groote kollegien, drie wereldlijken, twee kloosters van de benediktijnen en één groot kollegie van jesuiten.»

(*Catholique.*)

— Gedurende de 40 of 50 laatste jaren en meer bijzonder sedert den vrede van 1815, heeft de bevolking van Spanje eene merkbaare aanwas verkregen. Volgens eene, op last van het gouvernement in 1787 en 1788, gehouden telling, bedroeg de bevolking 10,043,968 zielen. In 1797 bragt haar eene nieuwe telling tot 10,541,221; maar men geloof, dat dit laatste getal

beneden het werkelijk bedrag was, doordien de ingezetenen, vermits sommige belastingen bij hoofdelijke aanslagen werden ingevorderd, onjuiste of mindere opgaven deden. In 1821 wendden de Cortes vele moeite aan, om zich echte opgaven van het bevolkings te verschaffen, welke men rekende omtrent 11,500,000 zielen te bedragen. Maar ook deze hunne gedane opgaaf wordt als niet zeer met de waarheid overeenkomende beschouwd.

Uit onderzoek en vergelijking van officiële rapporten, conscriptielijsten, belastingrollen en andere originele stukken, heeft de heer *Minano* in zijne *Geografische Dictionaire over Spanje en Portugal* aangetoond, dat de bevolking van dit rijk in 1826 bedroeg 13,732,172 inwoners. Zijne gezamenlijke berekening verdeelt hij aldus:

Wereldlijke ingezetenen	13,490,631.
Geestelijke.	127,345.
Landmagt.	100,732.
Zecsoldaten	14,064.

Totaal 13,732,172

Van eenen anderen kant zegt *Hassel*, een naauwkeurig en uit juiste bronnen puttend schrijver, in zijnen *Historischen en Statistischen Almanak van 1829*, dat in 1827 de bevolking van Spanje bestond uit 13,955,959 inwoners, gevende hij, de bevolking over het gansche rijk als gelijk verdeeld aannemende, 1,652 zielen op elken vierkanten duitschen mijl.

HOOGTE VAN HET WATER.

Aan de Peilschaal aan den Boom hier ter stede stond het water:
Den 25 februarij ten 12 ure 0 el 2 palm 2 duim boven O.
Den 26 " " " " 0 el 2 palm 9 duim boven O.

Aan den Paal te Arnhem stond de Ryn:

Den 23 februarij 2 el 9 palm 0 duim; gevallen 10 duim.
Den 24 februarij 2 el 7 palm 0 duim; gevallen 20 duim.
— Den 22 dezer, des morgens, stond het water in de Lek, te Vreeswijk. 2 el 7 palm 2 duim, en den 23, 2 el 8 palm 3 duim; zijnde den eersten dag 1 palm 5 duim en den tweeden 1 palm 1 duim gevallen.
— Men verneemt, dat de Maas te Grave sedert gisteren weder sterk wassende is, dezelve toekende 4 el 5 palm en 1 duim, en is alzoo binnen 24 uren 1 el 1 palm 4 duim gewassen; men zegt dat het ijs, als ware het, geheel weg is.

AAN DE OPPOSITIE.

Eene wel berekende oppositie moet een bepaald doel hebben; de leden derzelve moeten het eens zijn op bepaalde punten.

De verantwoordelijkheid der ministers, de zelfstandigheid en onafhankelijkheid der regterlijke magt, vrijheid van drukpers en van godsdienst neemt zij als hoofdbeginselen aan.

Alle pogingen moeten strekken, om de erkenning dezer beginselen te verkrijgen of te behouden; maar niet altijd is het oogenblik daar, om die pogingen in het werk te stellen.

Wanneer het bestuur eene dreigende houding aanneemt, moet men trachten deszelfs inzichten te doorgronden; men moet daarnaar te werk gaan; soms stilzwijgende het hollend paard zich zelve dood laten loopen; soms met kracht van redenen, éénheid en standvastigheid de bedreiging trotseren.

De oppositie is alles door zedelijken invloed, niets door werktuigelijk vermogen; zij is negatief en moet deze hare natuur nooit uit het oog verliezen; — hare voorstellen zijn slechts bedreigingen van weigering, dit schijnen onze, in de constitutionele opvoeding nog jeugdige vrienden, niet altijd te begrijpen.

In de gegevene omstandigheden raden wij aan de oppositie de meest mogelijke omzigtigheid aan; wij raden haar vooral aan weinig te spreken; het oogenblik is daar om het ministerie in zijnen woesten gang slechts te belemmeren, niet te trotseren. — Een koud, een doods TEGEN, zij het antwoord op de voordragt der drukpers-wet. Een protest van elk der tegenstemmers in de notulen zij bij elken triomf van het ministerie het blijk, dat men niet zwijgt uit vrees, maar omdat men het ministerie voor overtuiging onvatbaar acht.

De oppositie kan hevig zijn, als het ministerie eene groote meerderheid voor zich heeft, zij moet gematigd, maar daarom niet minder standvastig zijn, als door ééne stem de geldmiddelen worden aangenomen. — Beleid, beleid en een vast oog op de beginselen moeten thans de oppositie leiden.

In de *Arnhemsche Courant* vindt men onder het opschrift, *Partikuliere Correspondentie uit 's Gravenhage*, eene aaneenschakeling van lasterlijke leugens; de arrestatie van de heeren *de Potter* en *Tielmans* worden daar in verband gebracht met twee voorvallen, welke op den zelfden avond in 's Gravenhage zouden hebben plaats gehad, het vinden van eenen man in de kamer des Konings, en het aanranden van eene schildwacht, — de voorgewende zamenzwering wordt daar als van den gruwelijksten aard afgeschilderd, waarvan de ontdekking als een der gezegendste gebeurtenissen voor de rust van den lande moet worden aangemerkt.

Wij weten zeer wel wie aldaar vrijwillig de rol van *Bazile*

op zich heeft genomen, wij weten zeer wel, dat dit een man is, die beurtelings voor en tegen het ministerie schrijft, naar mate hij door hetzelfde bezoldigd of door hetzelfde op zijde wordt gesteld. — Wij kunnen gerust verzekeren, dat het voorgewend verband tusschen de opgenoemde omstandigheden, een verdichtsel is; dat ja een oud ongewapend militair is gevonden in de kamer des Konings, maar dat deze man in eene vlaag van onzinnigheid tot dat vertrek is doorgedrongen om den Koning te bewaken, en dan ook stilletjes bij het vuur zittende is gevonden. Overigens schijnt de aanranding van eene schildwacht, hetgene *niet* ter zelfder tijd heeft plaats gehad, niets te zijn, dan eene bijzondere twist of eene wraakneming. — Wil men ons door al de zotternijen der fransche ultra's leiden? Is het niet genoeg eene zamenzwering te hebben opgedolven? moet het ligtgeloovig volk nog door vuurwerken en bedreigingen van schildwachten in den waan worden gebracht, dat de tegenstanders van het ministerie, verlatende den wettelijken weg, het onschendbaar en altijd vereerenswaardig hoofd van den staat willen aanranden? la calomnie, la calomnie, zegt *Bazile*, en hij heeft gelijk, indien men slaagt in het aan banden leggen der drukpers, maar zoo lang deze vrij is, is de laster een palliatief, dat de kwaal erger maakt; men ziet te schielijk door denzelfden heen en dan schijnt ons hij, die van dit middel gebruik heeft gemaakt, nog afschuwelijker dan te voren. —

De arnhemsche courantier doet wél van in ééne nota te zetten, dat hij die partikuliere correspondentie geeft voor hetgene ze is; wij moeten hem intusschen aanraden voorzigtig met den schrijver daarvan te zijn, daar deze man niet zelden de drukpers misbruikt, om aan bijzonderen haat te voldoen of bijzondere bedoelingen te bereiken. (*Byenkorf*.)

DE PETITIEN.

Wij veronderstellen, dat vele lieden moeijelijk en smartelijk zullen verrast zijn, toen zij vroeger het verslag lazen, hetwelk gegeven werd van de zitting van den 19 dezer onzer tweede kamer; wij willen spreken over de kleine discussie, welke omtrent het regt van petitie heeft plaats gehad.

Hebben wij dezelve goed begrepen? hebben wij ze goed verstaan? Hoe! in een oogenblik, dat het ministerie niets nudaat, om die burgers, welke de petitien geteekend hebben, schrik aan te jagen, zal een afgevaardigde der natie (de heer *Donker Curtius*), zijne stem in zeker opzichte vereenigende met die der ministeriële agenten, op de tribune komen zeggen, dat *het hem voorkomt, dat het regt van petitie by vergissing al te zeer is uitgebreid, voornamelijk met betrekking tot de gewanlegrienen; dat de kamer in dit opzigt een besluit moet nemen!*

Wij zouden op het eerst verlangen, de bij deze gelegenheid door den heer *Donker Curtius* uitgesproken woorden juist te kennen, omdat het ons zeer zoude smarten, hem ligtvaardig te veroordeelen. Indien het ons intusschen geoorloofd is over zijne aanmerkingen te oordeelen naar het antwoord, hetwelk hij op dezelve van de zijde van den heer *de Stussart* gekregen heeft, kan men er niet aan twijfelen, of hij heeft gesproken in denzelfden zin, in welken men hem in het gegeven verslag heeft doen spreken. Welke dan ook de uitdrukkingen mogen geweest zijn, waarvan hij gebruik gemaakt heeft, hij schijnt ons toe eenen zeer groven misslag te hebben begaan; en dit is wel het zachtste woord, hetwelk wij zouden kunnen bezigen.

Het regt van petitie is by vergissing al te zeer uitgebreid: beteekent dat niet, dat men te veel gepetitioneerd heeft, dat men ze te veel heeft ingediend omtrent de grieven, die zulks voor den heer *Donker Curtius* en voor zijne vrienden niet zijn?

Men kan ongetwijfeld van het regt van petitie misbruik gemaakt hebben: eenigen kunnen zich zonder genoegzame beweegredenen beklagd hebben; anderen kunnen zich van onwelveogelijke uitdrukkingen hebben bediend; maar welk kwaad bestaat hierin inderdaad? De tweede kamer heeft een zeer eenvoudig middel om alle overdrevenheden regt te doen wedervaren, namelijk, hare *orde van den dag*; dat zij voortga dezelve op eene verstandige wijze te gebruiken, maar laat zij niet verder gaan.

Zoude zij van den anderen kant wel verder kunnen gaan? Wanneer zij het vreemde en ongrondwettige denkbeeld van den heer *Donker Curtius* mogt aannemen, hoe zoude zij dat ontwerp dan ten uitvoer brengen? Wij dagen een ieder uit, wie hij ook zijn moge, om *het regt van petitie te beperken*. Is dit regt niet natuurlijk? Ofschoon de grondwet hetzelfde niet had geheiligd, zoude het desniettemin bestaan; zoo als het thans bestaat. Bestaat hetzelfde niet in Turkij? Is het mogelijk dat het niet bestaan kan? Wie zoude derhalve eenen mensch beletten zich te beklagen, een verzoek te doen, eenen wensch uit te drukken of een gebed op te stellen?

Het eenigste dat men zoude kunnen doen, zoude zijn de manier om petitien in te dienen, te veranderen of te wijzigen, bij voorbeeld, de burgers te verplichten, om nooit ten getalle van twee of drie bijeen te komen om eene petitie op te maken; enz. Maar wat zoude men met deze wijziging winnen? Men zoude om niet de grondwet hebben geschonden, en het regt tot petitie zoude daarom niet minder uitgeoefend worden dan te voren; alleen met dat onderscheid, dat de tweede kamer, in plaats van 600 of 700 petitien, er 2 of 3 maal honderd duizend zoude

kunnen te onderzoeken krijgen; en zoude in dat geval de uitwerking minder zijn?

Wij willen niet vooraf de *motie* beoordeelen, welke de heer *Donker Curtius* op dit voorwerp schijnt te hebben willen maken; wij zullen dezelve met geduld afwachten; wij zullen zien, op welke wijze en in welken zin hij het recht van petitie wil beperken. Maar in afwachting hiervan zullen wij hem verzoeken om wel te overdenken, wat hij zal gaan beginnen. Er zijn hollandsche afgevaardigden, die niet schijnen op te merken, dat de wind der oppositie, welke thans uit het zuiden waait, wel eens uit het noorden zoude kunnen waaijen, en, dat hij, die het thans verkeerd vindt, dat anderen zich beklagen, er wel toe zoude kunnen gebragt worden, om binnen de tien maanden zelf zich te beklagen. (Courrier de la Meuse.)

Het onderstaande stuk is ons reeds sedert eenigen tijd ter plaatsing toegezonden, doch wij hebben hetzelfde niet medege-deeld, uit hoofde ons dagblad niet bestemd is, om in godsdienstige geschillen te treden, echter, zoo op *herhaald* verzoek, als uit aanmerking van de lastervolle uitdrukkingen, welke in de *Arnhemse Courant* van den 30 januarijkl., n^o 13, tegen de R. K. priesters voorkomen, en tevens omdat de roomsehen in datzelfde nummer op de schandelijkste wijze worden ten toon gesteld, en wat meer is, hunne godsdienstige leerstellingen aangetast en verkeerdelijk naar den onverdraagzamen geest van den redacteur worden uitgelegd, hebben wij vermeend die bittere, hatelijke en valsche vooruitstellingen niet onbeantwoord te mogen laten en deelen, om die redenen, het navolgende stuk, tot antwoord aan de redactie van de *Arnhemse Courant*, mede.

....., 4 februarij 1830.

Mijnheer!

Ik behoor wel niet tot de couranten-snuffelaars, en ik ook weet, dat uw blad geene godgeleerde twisten opneemt. Intusschen bij toeval de *Arnhemse Courant* in handen gekregen hebbende, kon ik mijne verontwaardiging niet verdrücken, toen ik zag, hoe DIE REDACTEUR, met zijnen held, den schoolmeester DE RAADT, in n^o 13 van *zaterdag*, 30 jan. 1830, de een onder art. «*Mengelwerk*» en «*Vergelyking der Belgische Partijen in 1790 met die in 1830*», de andere onder art. «*Onderwijs*», op eene hen zoo verheugende wijze (om het in de oud-nederduitsche volkstaal te zeggen) den beest spelen, terwijl de katholieke godsdienst door hen voor het *domste bygeloof* gehouden en voor *redeloos, onverstandig* wordt uitgekreten. Men zegt mij, dat dit de manier van dien redacteur is, omdat hij *dominé van ambacht* is; — nu dit willen wij eens voor waar aannemen. Om de dwingelandij van het protestantismus over de katholieken en deszelfs monopolie van onderwijs te redden en te doen voortduren, raadt hij de vrijzinnige heeren van den *Courrier des Pays-Bas* aan, het niet meer met de katholieken te willen houden, omdat deze hen misschien ter gelegener tijd zullen onderdrukken! Hem! *quel effroi pour messieurs de l'opposition libérale!*!

Daarna laat de schoolmeester, uit ijver voor de goede zaak (en voor de f 1200, die hij jaarlijks van iederen kweekeling zijner kostschool trekt) volgen, dat er in België onder de katholieken veel meer ongeloofigen of deïsten zijn dan onder de reformeerden; en dat komt daarvandaan, dat dáár, waar de godsdienst, die men aan het volk leert, ophoudt redelyk te zyn, de mensch leert zulk eenen godsdienst verachten. Dit, meen ik, zal zoo veel zeggen als: alle godsdienst, die tegen het gezond verstand aandruischt, of die onverstandig, d. i. redeloos is, is verachtingwaardig.

Indien wij, zeogen grondregel voor waar aangenomen hebbende, nu uit de zogenaamde hervormers-schriften betoogen kunnen, dat de grondleggers van het protestantismus, bij het vaststellen van de grondsteenen van hun huis, alle gezond verstand versmaad hebben, dan, meenen wij, zal de redacteur der *Arnhemse Courant* en zijn schoolmeester te Voorschoten (1) (tusschen Leyden en den Haag) wel niet meer noodig hebben, om ons het gezond verstand of de logica van LUTHER en CALVYN stilzwijgende aan te prijzen.

Dan, daar het eene aan alle geleerden bekende daadzaak is, dat het protestantismus van den beginne af aan op domheid, d. i. oppositie tegen het gezond menschenverstand, op volksverblindings en lompe slavernij in den geheelen mensch gegrondvest en naderhand verder uitgebouwd is, zoo willen wij *dominé* niet met smaad en hoon, maar met getuigen van zijne eigene secte te gemoet komen. Wij willen uit de schriften der ZOGENAAMDE HERVORMERS bewijzen, dat zij schandelijke MISVORMERS van het christendom en de ergste VIANDEN VAN HET GEZOND MENSCHENVERSTAND geweest zijn, en uitmuntende protestantsche hoogleraren zullen het bekrachtigen.

(1) De katholieken leeren niet, gelijk de zuid-hollandsche schoolvoos zert: *la tolérance religieuse, ou dogmatique*, enz.; want dat is niet dan onzin uit het brein van de R. K.; maar *la tolérance en dogmatique, et la tolérance de tous les dogmes, qui se disent chrétiens, n'est, ni sera jamais, qu'une absurdité, et qui n'a été fondée en Allemagne, que par les armes de Maurice de Saxe, et de Maurice de Nassau!* Deze onze leer en belijdenis herhalen wij hem, en wijzen u hem op zijnen bijbel, Joh. XI, 24. 1. Cor. I, 12, 13. *Ephe. II, 5*, op welke gronden wij het tegen allen, die het tegenovergestelde leeren, zullen verdedigen: dat de leer van het *indifferentismus* niet dan van den duivel ingegeven is.

Maar deze voetstool van het gebouw, de vergiftige grondleer van hunnen godsdienst, slaan protestanten zoo gaarne over, willen van haar niet gerept hebben, wel wetende, dat de leugen geen onderzoek kan doorstaan. Onderzoeken naar de bronnen, dat is onverdraagzaamheid.

Derhalve verzoek ik u vriendelijk, mijnheer de redacteur! deze mededeeling eene plaats in uw dagblad te willen vergunnen, als eene bijdrage ter volksverlichting, en daarvan den redacteur der *Arnhemse Courant* met zijnen zuid-hollandschen schoolmeester een exemplaar te doen toekomen.

Het is overbekend, dat LUTHER, van den beginne zijner hervormerij, in navolging van den heidenschen wijsgeer ZENO, de vrijheid in den mensch ontkende en beweerde, dat hij een volstrekt van de zonde afhankelijke slaaf ware, als die altijd gereed tot het kwaad doen, nooit gereed tot het goed doen was.

Dit zegt hij (LUTHER) zelf, dat het de hoofdzak en de spil is, waarop zijne gansche leer draait (1). (*Cardo disputationis articulus omnium optimus, summa rerum.*)

Het is verder bekend, dat ten eerste JOH. ECK, in de disputatie te Leipzig (1518) en anderen, en eindelijk (in 1524) ook onze groote ERASMUS den strijd met LUTHER, ten aanzien van dit allergeewigtigst grondleerstuk van den godsdienst, op zich nam. Wij deelen hier, om onze onpartijdigheid te toonen, het uittreksel van de «*Geschiede der Entstellung, der Veränderungen und der Bildung des Protestant-Lehrbegriffs.*» (2) door dr. PLANCK, professor te Göttingen, mede, waar deze geleerde, na LUTHER'S en zijns staartdragers (CALVYN) woorden te hebben gehoord, het vonnis van veroordeeling over beiden uitspreekt. Zie hier zijne woorden met zijne aanhaling uit *Luther's werken* (G. J. PLANCK, *Geschiede*, u. s. f. II Th. S. 128 — 131.):

«ERASMUS had beweerd: dat de gelijkenis van den pottbakker, welke *Paulus*, Rom. IX, 21, uit *Isaïas* aanhaalt, onmogelijk alle vrijheid van onzen wil kunne vernietigen, omdat anders alle schuld alleenlijk op den pottbakker zoude moeten terugvallen, wat dan ook van den pot moge worden, of hoe het daarmede moge gesteld zijn. Ook bewees hij uit den zamenhang dier plaatsen, in welke deze gelijkenis voorkomt, dat geen der schrijvers (3), welke dezelve gebruiken, op eene *verstandige* wyze er aan hebbe kunnen denken, om deze stelling te beweren, waaruit noodzakelyk zoude volgen, dat God zonder aanzien van schuld of verdienste sommigen tot de *verdoemenis*, anderen tot de *zaligheid* bestemd hebbe.» (Dit is de leer van CALVINUS over de *predestinatie*, door LUTHER uitgevonden, en in den beginne ook geleeraard). «Deze ONTZETTENDE GEVOLGTREKKING staat LUTHER nu andermaal weder toe, gelijk hij reeds eenmaal gedaan had; hij ijvert, in stede van behoorlijk antwoord hierop, over de koeheid der menschen, die God wegens de al- of niet-regtvaardigheid van zijn doen voor hunnen regterstoel tot het doen van rekening willen uitdagen, en tracht door eene *onbegrypelyk zeldzame* verdraaijing (*inversion*) te betoogen: dat menschen geen recht hebben om dit doen van rekening te eischen.» Hoor nu LUTHER zelve: «Ik wil eens zien, of God de Heer zulk een God moet zijn, die op verdiensten ziet hij hen, welke hij verdoemt; want, ware dit alzo, dan zouden wij even gelijk moeten zeggen en toestaan, dat God op verdiensten moest zien hij hen, welke hij zalig maakt. Want, zoo wij het oordeel van ons verstand volgen, dan is het even zoo onregtvaardig en ongelijk, dat God hen zalig maakt, welke het niet verdienen.» (Ziedaar het gezond verstand van LUTHER en zyns gelyken.) «Derhalve ziet gij, hoe diep de boosheid van 's menschen hart verborgen ligt!» (Ja, *Luther en Calvyn!* wy zien, hoe klaar het onverstand van ulied. protestanten in de oogen springt!) «Dat God de zondaars zonder verdienste zalig maakt, en hen, die wel wat anders verdiend hadden, in genade aanneemt, daar zegt het verstand niet, dat God onregtvaardig is, daar twist en mort het niet tegen God, of het schoon ganschelyk onregt is, indien het volgens het verstand werde afgemeten. Maar, wanneer God hen verdoemt, die het niet verdiend hebben, of sommigen tot de *verdoemis* voorbestemt, vóór dat zy geboren worden; dan klaagt het, dan morret het, dan lastert het, dat zulks onregtvaardig, ja ondraaglijk is: doch, LIEF VERSTAND! behaagt het u, wanneer God de zondaren aanneemt en zalig maakt, zoo zal Hy u ook niet mishagen, wanneer Hy verdoemt, wien Hy wil.»

Daarop laat de dr. PLANCK volgen:

«Eene gelijksoortige sluitreden is wel niet ligtelyk aan een *verstandig man*, zelfs niet in de grootste hitte van den hevigesten woordenstrijd, ontvallen; want buiten deze mag het wel nooit in een's menschen harte zijn opgekomen, de gevallen voor gelijk te houden, wanneer God zonder schuld verdoemt, en wanneer Hij zonder verdiensten zalig maakt. — Nog een ander voorbeeld, niet van overhaasting, maar van eene WARE VERHARDING TEGEN HET TASTBAARSTE MENSCHENGEVOEL (ziedaar

(1) LUTHER, in *assert. omn. Artic. a Papa damnat. art. 36. Witt. Tom. II. fol. 414.*

(2) Onder den hoop van prullen, dien de *dominés* en andere protestanten vertalen, wachten zij zich, werken als dit te vertalen, waardoor deze volksverleiders te veel licht onder hunne blinde geloofsgenooten zouden verspreiden.

(3) Bij JEREMIAS, zert ERASMUS, volst daerlyk daarna eene vermaning tot boetedoen, die geheel en al overtoellig ware, in geval hij te voren had willen bewijzen, dat alles door eene volsprokte noodzakelykheid geboren

»den echten kettergeest!) vinden wij in de manier, waarmede LUTHER die plaatsen, welke ERASMUS als tegenstrijdig opgesteld had, wilde vereenigen. ERASMUS had de gevolgtrekking opge- maakt: daar Paulus zegt: «zuivert u zelve,» zoo veronderstelt hij toch, dat de mensch iets daarbij kan doen, en aldus zoude Paulus eene tegenstrijdigheid hebben uitgesproken door te ver- zekeren I Cor. XI, «dat God alles in allen doe,» indien door dit gezegde den mensch alle werkzaamheid werde afgespro- ken. — Neen, zeide LUTHER, hier is geene tegenstrijdigheid, want door zulke uitspraken zeiden de apostelen niet, wat wij winderdaad kunnen of vermogen; maar zij wilden daardoor al- leenlijk te kennen geven, wat wij behoorden te kunnen: even als of zij zeiden: doet dat, zoo gy kunt; maar voorzeker gy kunt het niet. De apostelen hebben spottender wijze (ironice) gesproken.»

Nu verklaart de heer PLANCK op de volgende bladzijde DEZE GRONDLEER VAN LUTHER ronduit voor valsch — doch (o vooroor- deel, van blinde ouders overgeërfd! o volharding in de dwaling, en strafwaardige verwerping van de erkende waarheid!) — nu tracht hij op de armhartigste wijze zijnen patroon te verschoo- nen, zeggende:

«De bewering van eene valsche stelling (waarop wy van Lu- ther selve gehoord hebben, dat zyne gansche leer draait) «kan eenen grooten man niet ligtelijk in het oog van een' billijk' lezer vernedern, en alzoo ook voor LUTHER niet zeer nadee- lig zijn,» enz.

Ziedaar de logica zelve van groote protestanten! O ellen- delingen! mij schoot onder het lezen van deze woorden van PLANCK het zeggen van OVIDIUS te binnen:

«Talia dicentem circumstant omnia solem
»Numina, nere velit tenebras inducere rebus,
»Supplici voce rogant.» — — —

Moge die uitzinnige raaskal van Arnhem zijne vuile pen af- houden, van onzen godsdienst te bezwalken, dien hij niet ken- nen wil; die, daar hij van goddelijken oorsprong is, wel is waar, onderscheidene geheimen boven het menschelyk begrip (hetwelk reeds voor de verklaring van zoo vele verschijnselen in de na- tuur bezwijkt), bevat; maar noch op valsche grondleer-stukken gegrondvest, noch met booze gedrochtelijke leeringen bezoedeld is; die niet leeringen tegen het gezonde menschenverstand bevat: een godsdienst, die niet God tot een monster maakt, als welke de bewerkter aller misdaden zoude zijn, gelijk LUTHER, (1) ME- LANCHTON en CALVYN (2) met dorre woorden geleeraard hebben; eenen God, die volgens dezen laatsten dwaalgeest niet alleen menschelijke wezens schept, om ze voor eeuwig tot het hellevuur voor te beschikken; maar die ook zijne schepselen verblindt, misleidt, zinneloos maakt en zijn vermaak schept in het straffen der onschuldigen! —

O menschen, ook gy niet-christenen, gruw er van! veraf- schuw deze ketters en degenen van luune nakomelingen, die glinsterende woorden weten zamen te lappen, om de christenen te misleiden, zij zijn slangen- en adderen-gebroedsel; doch hebt mededoogen met de onwetenden, die door deze dwaalgeesten verleid worden en geworden zijn!

Dat de Heidenen betere leeraars hadden, behoeft bijna geen betoog: hoor een' PLATO:

«Dewyl God goed is, moct men hen wederleggen, die zeggen, »dat God, in een' mensche hoegenaamd, de oorzaak van »het kwaad is: derhalve moct ten aanzien van God die »ééne wet vastgesteld worden, welke een ieder moct genood- »zaakt worden aan te nemen en te bekennen, DAT GOD NIET »IS DE OORZAAK VAN ALLE DINGEN, MAAR VAN DE GOEDE.» (PLATO Dial. II de Republ.)

Zoo zien wij de leer der beschaafde Heidenen verheven bo- ven de gezuiverde (?) protestantsche christenleer, die met regt, eene leer van den duivel ingegeven, genoemd wordt, en onder Gods toelating nog, al waggelende, bestaat; want de duivel was toch de eerste protestant tegen God.

Ons bestek gedooft niet, te ontvouwen, op welke belagche- lijke wijze, protestantsche Vorsten de dwingelandij over de ge- wetens lunnor onderdanen hebben uitgeoefend. GALLUS, een helderdenkend protestant, heeft ons dit in de *Geschiedenis der Hervorming van Mark Brandeburg*, welke in 1539 gebeurde, achtergelaten. De keurvorst zat voor in het consistorie, met den stok in de hand: en toen de proost BUCHHOLZER beweerde: dat men ook goede werken doen moest, om het eeuwig leven te beërven, dreigde hem de keurvorst met een' slag op het hoofd; en de geheele heilige (?) vierschaar dekreeteerde, dat goede wer- ken schadelijk waren, omdat, zegt GALLUS (B. I, 1. 272.) de keurvorst eenen gelijken haat tegen alle goede werken had op- gevat, als MUSCULUS en de overige predikanten!

Ziedaar, waar ons onze noordelijke half-broeders weder heén willen slepen, dat is het gezuiverde geloof en de goddelooze dwingelandij! *Sapienti sat dixisse credo!*

UEd. dw. dienaar
V. A.

(1) LUTHER et MELANCHT. in locis comm. de A° 1521.

(2) CALVYN. Instit. L. I., Cap. 18 § 3 et *ibid.* Lib. III., Cap. 24, § 12. et 13.

LETTERKUNDIGE AANKONDIGINGEN.

* * Bij de Gebroeders LANGENHUYSEN, te 's Hage, is ter perse en zal binnen eenige dagen worden uitgegeven: HERDERLIJKE BRIEF, van Zijne Hoogheid den Bis- chop van Luik.

Bij dezelve is gedrukt en alom te bekomen:

BELLARMINUS, overweging der Zeven Woorden van JESUS CHRISTUS aan het Kruis. Uit het Latijn vertaald door den Eerwaarden Heer VAN STAVELEN, R. K. Priester ten Pastoor te Vlaardingen, prijs f 1-00.

* * Bij de Uitgevers van dit Dagblad is gedrukt en tegen 15 cents verkrijgbaar:

GEBEDEN aan onzen Heer JESUS CHRISTUS, op de Twaalf Tijdvakken zijns Lijdens.

Zeer dienstig ten tyde van den Vaste.

Voorts zijn in den Boekwinkel van dezelfde Drukkers onder an- dere de volgende Boekwerken voorhanden:

MEDITATIEN op den Lijdenden en Stervenden JESUS, door den Eerw. Heer DE BAST. 2 Deelen. f 2-10.

Het LIJDEN van JESUS CHRISTUS, verdeeld in 49 Medi- tatiën, door HULEU. f 1-05.

De SPIEGEL der ZONDAREN of Zedelessen op het Bit- ter Lijden van J. C., door FR. VAN DE WERVE. f 1-40.

MEDITATIEN op den Lijdenden en Stervenden JESUS, uitgesproken in verscheidene Kerken te Antwerpen, ten tijde van den Vaste, door TOURBÉ. 5 Deelen. 9-00.

De GOEDE PASTOOR, of antwoorden aan de volksop- werpingen tegen den Godsdienst. f 1-00.

De prijzen der granen alhier, van donderdag den 25 februarij zijn geweest:

Rogge,	} <i>het nederlandsch mud,</i>	} { f 4-90 à 4-40. " 4-85 à 4-35. " 0-00 à 0-00. " 0-00 à 0-00.
Boekweit,		
Haver,		
Garst,		
Het nederlandsch pond boter		" 0-94 à 0-82.
De drie nederlandsche ponden roggebrood 25 cents.		

PRIJZEN DER VOLGENDE EFFECTEN.

AMSTERDAM, 23 FEBRUARIJ.

NEDERLANDEN.			Gehl.
Werkelijke Schuld.	à 2½ pCt.	63 - ½	63¼
Uitgestelde dito		19½ - 11½	19¾
Kansbiljetten.	f	27½ - 28	27¾
Stellen van uitgeloten dito.		7500 - 7550	
Amortisatie-Syndikaat	4½ pCt.	101¾ - 102	101¾
Domein Losrenten	2½ "	99 - ¼	
Handel-Maatschappij.	4½ "	93½ - 94½	93¾
FRANKRIJK.			
Inschrijving op het Grootboek. 3	"	84½ - 85	84¾
Certifikaten van dito.	"	79¾ - ¾	
RUSLAND.			
Bij Hope en Co.	5	105½ - ¾	105¾
Negotiatie 1828.	5	105¾ - ¾	105¾
Inschrijving op het Grootboek. 6	"	75¾ - ¾	75¾
Certifikaten van dito.	"	75¾ - ¾	75¾
Cert. dito Hamburg Admin.	5	102¾ - 103	102¾
Dito te Londen genegocieerd	"	102½ - 103	102¾
PRUISSEN.			
In Londen genegocieerd.	"	112¼ - 112¾	
Idem 2 ^{de} Ligting	"	112¼ - 112¾	
SPANJE.			
Neg. bij Hope en Co.	5½	67½ - 68¾	67¾
Te Parijs en Londen gedomd. 5	"	12¾ - 13½	13
Renten perpetuel	"	69¾ - 70½	70
Coupons	f	29½ - 30	29¾
POLEN.			
Loten	f	109 - 111	111
WEENEN.			
Bank.	5 pCt.	102 - ½	102¼
Dito.	4	93½ - 94¼	93¾
Certifikaten.	2½	60¼ - ¾	
Metaliek.	5	100½ - ¾	100½
Dito te Londen genegocieerd.	"	100½ - ¾	100½
Dito.	2½	58¾ - 59½	59
Bank-Aktien	3	1548 - 1552	1550
Aandeelen f 100 bij Rotschild.	"	220 - 224	222
Dito " 250 dito	4	415 - 417	416
NAPELS.			
Cert. bij Lamaison en Bouver.	"	-	
Dito Napelsche Adm.	"	87½ - ¾	87½
Dito te Londen genegocieerd	"	98½ - 99	98¾
DENEMARKE.			
Negotiatie in Londen.	"	75 - ½	75¾
ENGELAND.			
Geconsolideerde	"	92¾ - 93	